

Verslag Landelijke Innovatiedag vis- en schaal- & schelpdiersector

 ABN·AMRO

 Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

 **Netwerk
Seafood**
NEDERLAND ALS INNOVATIEVE DUURZAME
DRAAGSCHIJF VIS

Landelijke Innovatiedag vis- en schaal- & schelpdiersector
11 november 2017
Amsterdam, hoofdkantoor ABN AMRO

Programma

09.00 uur Ontvangst
09.30 uur Start programma

Daphne de Kluis - CEO Commercial Banking ABN AMRO

Carola Schouten - Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

"Vissen tussen ratio en emotie"
Jan de Ruyter - Sector Banker Plantaardige Sectoren & Visserij ABN AMRO

Discussie met panel en zaal

"Hoe bedienen wij de consument van morgen?"
John Valster - Retail- en versspecialist

11.40 uur Projectenmarkt en lunch
12.45 uur Interactieve workshops over selectiviteitsverbetering, vlootvernieuwing en keteninnovatie
14.00 uur Einde

Voorwoord

Geachte bezoeker van de Innovatiedag 2017,

"Ik ben zeer trots op de Nederlandse visserijsector. Ik denk dat u vernieuwend, innovatief en duurzaam kan blijven. Daar wil ik in Europa en Nederland graag ruimte voor maken. Ik verheug me erop hier met u aan te werken". Op deze manier zette minister Schouten de toon op de landelijke innovatiedag van 11 november 2017 in het nieuwe circulaire gebouw van de ABN-AMRO in Amsterdam.

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit wil een faciliterende rol vervullen bij het verbeteren van het innovatieklimaat. Al meerdere keren is het idee geopperd om, net als vijf jaar geleden, weer een nieuwe innovatiedag te organiseren. Toen bleek dat dit idee breed werd gedeeld door het Netwerk Seafood en de visserij- en schaal- en schelpdierorganisaties zijn we met ABN-AMRO in gesprek gegaan. We zijn blij dat ze ons deze dag wilden ontvangen. Gezien de hoge opkomst van ruim 200 mensen (we moesten zelfs mensen weigeren), voorzag deze dag duidelijk in een behoefte.

We kunnen terugkijken op een geslaagde dag met een afwisselend programma en interessante sprekers. Er is heel veel gezegd. Ongetwijfeld meer dan u hebt kunnen onthouden. Daarom ontvangt u hierbij, zoals beloofd, het verslag van de dag, zodat u alles nog eens rustig kunt nalezen. Op deze manier kunt u ook te weten komen wat er in de andere workshops is besproken.

Ook de toekomststudie van ABN-AMRO speelde een belangrijke rol. In het verslag zit een link, zodat u hiervan kennis kunt nemen.

Ik hoop dat dit verslag niet alleen een terugblik geeft op de dag, maar dat het (samen met de toekomststudie) u ook inspireert om toekomstige ontwikkelingen te vertalen naar uw positie in de visserij. Minister Schouten zei: "U staat in heel Europa te boek als inventief. Innovatieve technologieën, duurzame kweek- en vismethodes... Die komen uit Nederland, waar de mensen duurzame innovatie tot kunst hebben verheven".

Ik zou zeggen: Behoud die kunst!

Namens ABN AMRO, Netwerk Seafood en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

Aldrik Gierveld
Directeur Europees Landbouw- en Visserijbeleid en Voedselzekerheid
Dagvoorzitter

Daphne de Kluis: “Groot innovatief vermogen nodig in zowel bankwezen als in de visserij”

De eerste spreker van de dag is **Daphne de Kluis**, CEO Commercial Banking ABN AMRO. Zij geeft aan dat beide sectoren, banken en de visserij, veel gemeen hebben. Daarbij noemt ze de strenge wet- en regelgeving, de grote gevolgen van Brexit voor beide sectoren, en de snel veranderende omgeving en veranderende klantbehoefte. Zo wordt van de sector gevraagd een actieve rol te nemen ten behoeve van duurzaamheid in de maatschappij. De snel veranderende omgeving eist van de bankensector en in de visserij de capaciteit om als startup te denken en mee te gaan met nieuwe klantbehoeften zoals apps voor snelle kredieten ([New10](#) voor beslissing over kredietverstrekking) en de app Tikkie voor mobiel betaalverkeer.

Carola Schouten: “Gezamenlijk verantwoord de zeeën en oceanen beheren”

Vervolgens neemt **Carola Schouten**, de nieuwe Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het woord. Als boerendochter kent zij het belang van de primaire producent als geen ander. Zij onderstreept het belang dat de visserij van oudsher heeft gehad als bron van vers voedsel; en dat vis nu ook geherwaardeerd wordt “als kapitaal van de zee en van ons allemaal”. Ze roept op tot gezamenlijk verantwoord beheer van de zeeën: door selectief vissen, het voorkomen van voedselverspilling, en door het ondernemen met respect voor de natuur. Innovaties komen voort uit het vertrouwen dat het beter kan. Ze waarschuwt de aanwezigen dat de sector alleen overleeft bij continue vernieuwing; en dringt er bij de aanwezigen op aan om de huidige winsten te gebruiken om te blijven innoveren en internationaal koploper te blijven.

De Minister zegt toe zich hard te maken tegen een EU-verbod op de pulstechniek; en vóór deelname aan de Brexit-onderhandelingen. Ze vermeldt dat in het regeerakkoord is afgesproken dat de aanlandplicht moet worden versoepeld zodra er alternatieven zijn die hetzelfde doel bereiken. “Samen moeten we onze zeeën en oceanen verantwoord kunnen beheren. U moet ermee uit de voeten kunnen. En het moet goed uitpakken voor zee en economie.”

De Minister roept de aanwezigen op te blijven innoveren en kondigt aan dat het kabinet extra cofinanciering van 15 miljoen euro beschikbaar stelt voor een innovatieprogramma in de visserij, waarvan de wijze van besteding later bekend zal worden gemaakt. De volledige tekst is [hier](#) te vinden.

Foto: Visserijnieuws

Jan de Ruyter: “Streven naar volledige transparantie in de keten met schip als meetinstrument”

De derde spreker is **Jan de Ruyter**, van de sector Plantaardige Sectoren & Visserij bij ABN AMRO.

Hij geeft een korte presentatie van de belangrijkste kernpunten uit het zojuist verschenen [ABN AMRO rapport “Samen innoveren voor een vitale visserij”](#).

Ten eerste signaleert hij de toenemende noodzaak van transparantie om consumenten (en NGO's) te informeren over vangstmethode, dierenwelzijn, herkomst en voedingswaarde. Transparantie in de keten zal belangrijker worden dan keurmerken. Om dit mogelijk te maken, zal het vissersschip steeds meer functioneren als een continue meetinstrument. Niet alleen voor eigen data, maar ook als structureel onderdeel voor wetenschappelijk onderzoek ter onderbouwing van beleid. Nieuwe technologie helpt bij verkrijgen van duurzaamheid en transparantie: bv blockchain technologie. Transparantie over dierenwelzijn en de effecten van visserij bevorderen de goede imago van de sector en een betere balans tussen ratio en emotie in de discussies.

Ten tweede: vis en schaal- en schelpdieren blijven belangrijke, hoogwaardige, duurzame, betaalbare voedselbron en belangrijke bron van eiwitten. In Nederland haalt de gemiddelde consument 6% van eiwitconsumptie uit vis; in Spanje is dat 13%. Er is nog groei te verwachten in vooral de productie en consumptie van kweekvis, dat daarom in verhouding tot wilde vis in belang zal toenemen.

Ten slotte: Jan de Ruyter geeft aan dat er verschillende vormen van innovatie mogelijk zijn. In de visserij innovatie is die van het productieproces het meest ver gevorderd. Andere vormen van innovaties in de visserij komen minder vaak voor, zoals die van de markt propositie (er zijn nog geen voorbeelden van een shared economie in de visserij zoals Uber), procesinnovatie (3D printing) of nieuwe organisatiemodellen, waarbij hij als voorbeeld de energie coöperaties en de samenwerking met NGOs noemt.

Jan heeft vier tips voor samenwerking en innovatie: a) zoek naar partners die je dichterbij de consument brengen, b) begin klein met gelijkgestemden, c) begin als het (nog) goed gaat, d) zorg voor transparantie en voor goede onderbouwing met een bedrijfsplan en consumentenonderzoek.

Paneldiscussie

Metaphora van input van de aanwezigen

Alvorens in discussie te gaan met het panel, werd de zaal gevraagd om per smartphone op te geven welke innovatie of idee voor het eigen bedrijf de meest belangrijk is. Vervolgens kon de zaal met 'likes' de eigen voorkeuren aangeven. Samenwerking werd met 28% van alle voorkeurstemmen als meest belangrijk beschouwd: met overheid, met ketenpartijen, met andere partijen op de Noordzee, met niet voor de hand liggende landen etc.

Naast samenwerking bestond de top 5 van belangrijkste innovaties uit transparantie in de keten (12%), ketenintegratie (9%), duurzaam schip en vissen (9%) en verbinding met de consument (6%).

Het panel werd gevormd door Kees Taal (pelagische- en kottervisserij), Maarten Drijver (kottervisserij), Jan Schot (mosselvisserij) en Tammo Bult (Wageningen Universiteit). Zij kregen de vraag hoe samenwerking gestalte kan krijgen, en wat volgens hen de belangrijkste uitdagingen van de sector zijn. In de samenwerking zagen de panelleden de mindset van de ondernemer als het meest belangrijk, dat je als ondernemers op een andere manier gaat nadenken; en dat je zegt wat je doet en doet wat je zegt. Samenwerking met wetenschap zorgt voor medeverantwoordelijkheid en goed onderzoek als basis voor innovatie en doelgericht beleid. China en Korea vormen nieuwe bedreigingen voor de internationale marktpositie van Nederland.

Foto: Visserijnieuws

De belangrijke uitdagingen zijn voor het panel onder andere de samenwerking met offshore en scheepsvaart industrie, en het openhouden van ruimte op zee om te kunnen blijven vissen. Convenanten zorgen voor wederzijds begrip, terwijl precisie visserij aan belang zal winnen om selectiever te vissen en de mogelijkheid biedt om de vloot in overeenstemming te brengen met toekomstige vangsten en quota. Marktonwikkeling en merkontwikkeling werden ook als uitdaging genoemd. Verder werd door het panel geconstateerd dat het moeilijk blijft om schippers mee te krijgen in het doen van onderzoek en experimenten.

Vanuit de zaal kwamen vragen over de strenge regels voor innovatie subsidies en werd gevraagd naar de visie over het familiebedrijf. Het panel ziet verdere professionalisering bij familiebedrijven plaatsvinden, met taakverdeling, en scheiding tussen management en de eigenaren. Bedrijven zullen ook meer open

moeten staan voor bedrijfsopvolging door bemanning. Andere vormen van samenwerking tussen bedrijven zullen ontstaan om het familiebedrijf in stand te houden. Uit de zaal kwam ook de oproep om in het onderwijs de nieuwe generatie te enthousiasmeren voor de visserij, wat eerder het geval zal zijn bij goed rendement. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gaf aan dat er financiering beschikbaar is voor onderzoek naar de garnalenpulsvisserij. Op de vraag waarom het diervriendelijk doden van vis nog geen standaard praktijk is werd aangegeven dat dit met name economisch haalbaar is voor bedrijven met directe marktkanalen, zoals in het geval van Ekofish. Aan de ABN AMRO werd gevraagd om een gedeelte van het betaalde rente op leningen in een innovatiefonds te storten.

John Valster: “De retail verliest marktpositie ten gunste van internetbedrijven”

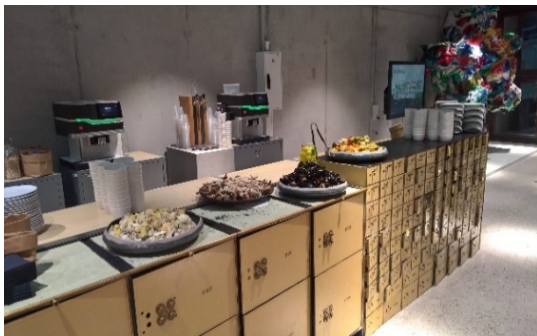
Retail- en versspecialist John Valster, die zijn sporen heeft verdiend bij o.a. Ahold, C1000 en de Vion Food Group, gaf inzicht in de nieuwste ontwikkelingen in het vermarkten van visproducten. Hij sprak over de ontwikkelingen in E-commerce (via internet), Virtual commerce (het via internet aantrekkelijk om producten te kopen) en Mobile commerce (m-commerce via smartphone). De aanschaf van voedsel en de keukeninventaris zal in de toekomst worden beheerd door robots. Door deze digitale persoonlijke assistenten (PA) komt de macht van de traditionele retailer onder druk te staan, aangezien de aanbieders van de PA (Google / Amazon) beslissen waar de producten besteld worden.

Nieuwe technologie zoals blockchain (het borgen en valideren van data) geven nieuwe mogelijkheden om de keten volkomen transparant te maken. Gezien de grote hoeveelheid informatie in de keten wordt transparantie belangrijk, en moeten bedrijven de relevantie van hun producten afstemmen op de individuele consument. Dat vraagt om goed luisteren naar de consument. Die eet meer buitenshuis, is gevoelig voor duurzaamheid en vraagt om maatwerk, afgestemd op de wijze van inkopen en bereiding van voedsel van de individuele consument. Daarbij liggen nog kansen in het bedienen van het marktsegment van de ouderen, waar nu in het geheel weinig aandacht aan wordt geschonken. John Valster gaf aan dat in vergelijking met vlees vis nog steeds relatief duur is, in aanmerking genomen dat een gemiddeld Nederlands gezin van 4 personen voor een maaltijd niet meer besteedt dan €6,87 totaal. Bedrijven dienen zichzelf continue af te vragen: ben ik nog wel relevant voor de toekomst? Hoe bedienen wij de consument van morgen? Iedere ondernemer weet zijn sterke punten en dient zich te onderscheiden om toegevoegde waarde te creëren. Tot slot waarschuwde John Valster voor de ‘rotte appels’ in de sector, die het imago van de gehele sector nadelig beïnvloeden. Zijn advies: ken je eigen cowboys, blijf niet zwijgen maar doe er iets aan!

Op de vraag uit de zaal hoe in de v-commerce om te gaan met fluctuaties in de beschikbaarheid van wilde vis, gaf John Valster aan dat de vanzelfsprekendheid dat vers voedsel doorlopend beschikbaar is zal verdwijnen. Er zal meer aandacht komen voor natuurlijke cycli van voedsel en het aanbod zal seizoensgebonden zijn.

Lunch en projectenmarkt

Foto's: Visserijnieuws

Tijdens de lunch werden verschillende soorten Noordzeevis en mosselen geserveerd. “Ik heb altijd begrepen dat vissers van vlees en bier houden, maar mij is gevraagd vis te maken”, aldus Rudolf Brand, kok van het restaurant van CIRCL, waar gekookt wordt met de seizoenen.

Gedurende de lunch was er eveneens gelegenheid een rondje te lopen over de projectenmarkt, met de volgende innovatieve projecten:

Rudolf Brand
kok CIRCL

Projectenmarkt en lunch

1. Nieuwbouw innovatief schip - Louwe de Boer en scheepswerf Maaskant
2. Innovatiecentrum Zuid West – Johan Baaij en Richard Martens
3. Pulsonderzoek – Davis Ras, Pim Boute en Justin Tiano
4. Sepnet en innovatief reddingsvest – Brita Trapman
5. Fishing for litter – Mike Mannaart
6. Self Sampling Pelagische sector - Martin Pastoors
7. EasyFarm - Sjoerd Blik en Jan Murre
8. Verbeteren rendement mosselproductieketen - Jacob Capelle
9. Subsidieaanvragen – Bas Schonenberg
10. Marine Stewardship Council – Anne Floor van Dalfsen
11. Agrimatie - Wim Zaalmink
12. Visticketmaar – Tim Haasnoot

Workshops

Na de lunch konden de deelnemers kiezen uit de volgende vier workshops:

Workshops

1. Schip van de verre toekomst en vlootvernieuwing
2. Vissen van de toekomst – out of the box oplossingen
3. VISueel Innoveren, een zee vol mogelijkheden
4. Ondernemen in toerisme en visserij - andere verdienmodellen

Workshop 1: Schip van de verre toekomst en vlootvernieuwing met Frans Veenstra en Wouter Jan Strietman. Een voorbeeld hoe belangrijk het is om bij innovatie een focus punt te hebben waarop je je moet richten en met welke stappen de sector nu al toekomstbestendig zou moeten ontwerpen.

In deze workshop ging Frans Veenstra in gesprek met het publiek over de haalbaarheid en realiteit van een CO2-neutrale kotter. Frans Veenstra heeft 30 jaar technisch visserij onderzoek uitgevoerd, is innovatie manager bij MDV en heeft een lange samenwerking met TU Delft (Scheepsbouw en Maritieme Technieken).

Zijn stelling is dat de toekomstdoelen voor scheepvaart en visserij vooral worden bepaald door de Klimaatconferentie Parijs. Dit betekent in 2050 emissie-loze en autonome schepen. Voor de visserij betekent dit bij nieuwwontwerpen een verdere verduurzaming, veel efficiënter varen, een radicale emissieverlaging en het gebruik van digi-data om deze onderhoudsdoelen en waardebehoud te realiseren, met behulp van bijvoorbeeld intelligente sensoren en remote control (vanaf de wal).

Foto: Visserijnieuws

Er is nu nog de tendens in de visserij dat er wordt geïnvesteerd in de refit van oude kotters, dit i.v.m. onzekerheid over Brexit, aanlandplicht en pulsdossier. Ondanks de lage olieprijs zal er in de nabije toekomst toch overgeschakeld moeten worden op milieuvriendelijke brandstofsyste­men zoals bio- en synthetische brandstoffen, GTL, LNG, ammoniak en waterstof.

Innoveren is volgens Frans Veenstra het stellen van doelen, en vooral niet te beperkt denken. Tot nu toe zijn er nieuwe ontwerpen in de visserij via praktijk/bottom-up benaderingen. In eerste instantie meer ad hoc of alleen op basis van brandstofbesparing, maar ook meer duurzaamheid geïntegreerd en energie-efficiënt (MDV).

Frans is van mening dat bij een radicale verduurzaming een circulaire aanpak noodzakelijk is (zoals het gebouw Circl). Dit betekent ook smart en flexibel ontwerpen, en rekening houdend met demontage en hergebruik na 30-40 jaar (*van made to be naar made again*). Dit betekent dan ook zoveel mogelijk waardebehoud van de schepen en installaties met een substantieel hogere restwaarde. De ontwerp­stippen aan de 2050 horizon zijn dan ook: 0% emissie, 0% afval, 100% recyclebaar/restwaarde en 100% happy people.

Een inventarisatie onder de deelnemers van de workshop leverde de volgende vernieuwingen op die op termijn noodzakelijk zijn:

- Koeling aan boord, verbeteren houdbaarheid product, automatisering visverwerking en sortering
- Brandstofbesparing van minimaal 10%
- Verbeteren van het zeegedrag van schepen
- Multi purpose kotter: mogelijkheid om snel om te schakelen naar andere vistech­niek (om quota goed te benutten)
- Verbeteren van de accommodatie en leefbaarheid aan boord
- Kostprijsverlaging, terugbrengen van de terugverdi­entijd kotter naar minder dan 8 jaar
- Oprichten van een platform om ideeën te verzamelen en innovaties op te starten
- Verbeteren van visserswelfare

Workshop 2: Vissen van de toekomst – out of the box oplossingen (aanlandplicht) Met Brita van den Dries-Trapman (Nederlandse Visserijbond) en Klaas Ras (VCU). Een voorbeeld hoe belangrijk het is om bij innovatie out of the box te denken.

Tijdens de introductie kwam vanuit alle sectoren de vraag naar meer inzicht en openheid op het project, waarvoor werd verwezen naar de uitgave van [Visserijnieuws](#) van week 45 2017. Tijdens de workshop werden drie van de 20 ontwerpen kort toegelicht. De studenten waren afkomstig van de studierichting Industrieel Ontwerp aan de TU Delft.

Foto: Visserijnieuws

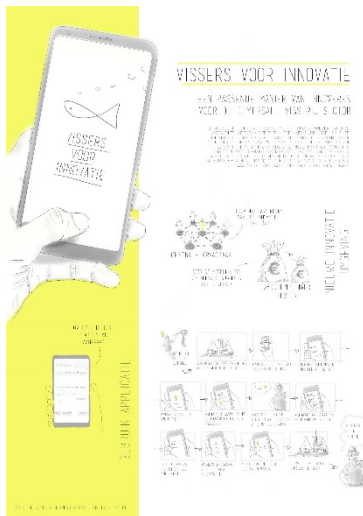
Bij de ontwerpen was niet altijd rekening gehouden met de wet en regelgeving, iets waaruit vanuit meerdere sectoren (vissers, bankiers, overheid, en investeerders) naar gevraagd werd. De studenten hadden echter de opdracht gekregen om met out of the box oplossingen te komen. Erkend werd dat uiteindelijk regelgeving wel een belangrijk obstakel kan zijn bij de invoering van nieuwe innovaties. Over de (toekomstige) kosten van het onderzoek, de mogelijkheden tot verdere voortzetting, en wat er met de drie winnende ontwerpen zou gebeuren kon nog geen uitspraak worden gedaan.

Ontwerp 1: Ringen in het net die de druk op de vangst moeten verminderen met als doel de overleving verbeteren.

Bij dit onderwerp waren vooral de vissers actief tijdens de vragen en discussie. Zij hadden met name opmerkingen over het gebruik van het ontwerp in de praktijk. De vissers dachten mee in oplossingen om dit ontwerp met kleine aanpassingen te laten werken. Één van de vissers was (met wat kleine aanpassingen) zeer positief over dit ontwerp en bood aan mee te werken aan het testen van een prototype. De ontwerper gaf aan dat het ontwerp 15 keer sterker was dan eigenlijk nodig was, waarop een visser reageerde dat alles kapot kan in de visserij. Waar het doel van dit ontwerp was de vis te beschermen tegen verwondingen in de kuil, waren sommige vissers ervan overtuigd dat dit ontwerp zou zorgen voor meer “stekers” en dus schade aan de vis. De extra verwondingen zouden het gevolg zijn van het open zetten door alle mazen. Daarop reageerde een ander uit de aanvoersektor dat dit afhankelijk is van hoe open de mazen komen te staan. Hierin kan gevarieerd worden door de ringen groter of kleiner te maken of door meer of minder mazen in het net te maken.

Ontwerp 2: Net onder water binnen halen aan de achterkant van het schip ter bevordering van de overleving van de ongewenste vangst

Waar het vorige ontwerp een kleine aanpassing in het net was, ging het bij dit ontwerp om een compleet nieuw schip. Bij dit schip was een grotere overlevingskans mogelijk door de kuil onder water binnen te halen, wat mogelijk kan resulteren in een uitzondering bij de aanlandplicht. Tijdens de discussie over dit onderwerp gingen de meeste vragen over de kosten van dit nieuwe schip. Is de investering niet te hoog t.o.v. het aan land verwerken van discards?. Over het algemeen waren de aanwezigen positief over deze manier van het binnenhalen van de kuil. De ontwerper sprak bij dit onderwerp over een fatale fase: het punt waarop de kuil boven water wordt gehaald en de meeste vissen sterven. Hoewel de studenten uitgebreid onderzoek hadden gedaan moest, gezien de beperkte tijd waarin dit onderzoek werd uitgevoerd (negen weken), deze fatale fase deels worden gebaseerd op aannames.

Ontwerp 3: nieuwe innovatieomgeving met innovatiemakelaar die mensen met innovatieve ideeën helpt tot een project te komen en app waar de ideeën gedeeld kunnen worden

Waar de eerste twee technische ontwerpen waren gaat het bij dit ontwerp om een online platform waar vissers hulp kunnen krijgen met het uitvoeren en financieren van innovatieprojecten. Vanuit alle aanwezige sectoren werd op dit ontwerp positief gereageerd. De discussie tijdens de workshop ging over het nut van innovatie subsidie: is er altijd subsidie nodig voor innovatie. De vissers benadrukten dat het nu lastig is te innoveren. Wanneer een visser een innovatie doet waarvan hij (en zijn collega's) ervan overtuigd zijn dat het werkt moet er van de overheid eerst een wetenschappelijk onderzoek worden uitgevoerd voor ze het mogen toepassen en gebruiken. Vissers gaven aan dat de kosten voor een wetenschappelijk onderbouwd onderzoek hoog zijn, wat veel vissers ervan weerhoudt te innoveren. De aanwezigen uit de visserij- en onderzoeksector waren het erover eens dat subsidie gericht moet zijn op ontwikkeling en wettelijke begeleiding, maar niet op de aanschaf van materialen voor de visser.

Workshop 3: Ondernemen in toerisme en visserij - andere verdienmodellen met The Family Fishing Trip met Johan Schilder en Wim Zaalmink. Een voorbeeld van een ander business model als innovatie en een ondernemer die risico durft te lopen.

Family Fishing Trip – als ander verdienmodel

Welkom bij de
Workshop

Andere verdienmodellen
Ondernemen in toerisme en visserij

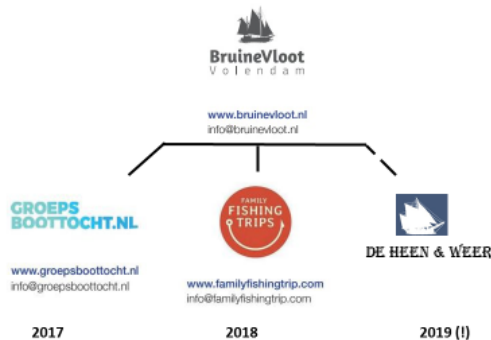
Johan Schilder Family Fishing Trip
Wim Zaalmink WUR
Ari van der Linden The Nudge Marketing

Johan Schilder heeft in 2015 deelgenomen aan een bootcamp, georganiseerd vanuit het project Kenniskringen Visserij. Hij heeft sinds 2012 het idee om zijn familiebedrijf op andere manier voort te zetten: Family Fishing Trip. Na de bootcamp heeft hij dit idee verder doorontwikkeld. Als alle vergunningen geregeld zijn is er in 2018 echte kick-off. Het bedrijf bestaat uit 3 onderdelen: (a) veerdienst van parkeerplaats Volendam naar dorp, (b) zellarrangement op Markermeer

en (c) de Family Fishing Trip. Voor de laatste gaat het om 90 minuten voor 30 mensen a €15,00 pp. Doel is beleving, de passie voor visserij overbrengen: van 'verkopen van veel vis met 1 goed verhaal' naar 'verkopen van veel goede verhalen met 1 vis'. Dus nieuwe doelstelling van bedrijf is niet de visserij maar educatie. De zoon van Johan stapt mee in het bedrijf en verzorgt de website. Hiermee blijft het familie bedrijf behouden.

Rederij Schilder, ondernemer in toerisme

1. Bruine Vloot Volendam
 - Charteren van authentieke vissersschepen
 - Was eigenaar van de VDto
2. Family Fishing Trip
 - De educatieve belevenis op het water voor het gezin
 - Vanaf 1 april 2018
3. Groepsboottocht.nl
 - Verhuur VDto met kapitein
 - Groepen collega's, vrienden en/of families
 - Vanaf 1 september 2017
4. Heen en Weer
 - Pendeldienst van parkeerplaats naar centrum
 - Ontlasten centrum van auto's en bussen
 - Versterken eerste indruk Volendam toeristen

Het initiatief betekent ook een verbreding van het aanbod in Volendam zelf, dat nu vooral uit winkels bestaat; er is nog weinig op het water. De statige VD10 is inmiddels aangeschaft, en het voordeel hiervan is dat deze een eigen steiger heeft in het midden van de haven.

Wat kwam Johan tegen in zijn zoektocht naar een rendabel verdienmodel?

1. Continuïteit garanderen door netwerken, contacten en samenwerking met andere partijen te krijgen.
2. Kansen voor het ontwikkelen van arrangementen met touroperators. Die willen een dagprogramma voor een volle bus, bijvoorbeeld in combinatie met bezoek aan een kaasboerderij.
3. Samenwerking met de Stichting Dupan (duurzame paling)
4. Het overbrengen van liefde voor de natuur aan de burger zodat deze ander beeld krijgt van de visser: niet als de visser die zich nooit aan de regels houdt
5. Goede afspraken maken met de gemeente; niet op basis van aannames
6. Het probleem van de vergunningen: zijn alle vergunningen werkelijk nodig als je eigenlijk maar één vis nodig hebt? Is er een mogelijkheid voor leasen of huren? Voor educatieve doeleinden heb je geen commerciële visvergunning nodig (alle vis wordt terug gezet), maar hier is nog geen regelgeving voor.

Foto: Visserijnieuws

Wat bracht de bootcamp voor Johan?

- Leren om out of the box te denken; in eerste instantie was er ook veel verwarring in het hoofd.
- Uitwisseling met andere ondernemers en het samen optrekken. De ondernemers van de bootcamp van 2015 hebben nog steeds contact met elkaar.
- Het belang van netwerken en samenwerken: contact met andere partijen. Johan heeft veel bedrijven bezocht die toeristen bedienen. Eerst moest het verdienmodel duidelijk zijn, daarna is het schip gekocht.

Opmerkingen en tips uit zaal:

- Kun je nog keten stappen maken? Bijvoorbeeld catering aanbieden? Dat de consument eet wat hij gevangen heeft?
- Ga samenwerken met 3 of 4 andere vissersbedrijven waardoor je zelf niet voortdurend gedurende 90 minuten op de boot hoeft te zijn.
- Er is een Aziatische doelgroep met veel vermogen die interessant is: veel ervaring in Giethoorn, met Chinese toeristen.
- Link met Bataviahaven en Markerwadden wordt onderzocht (veer tussen museum en Volendam).

Workshop 4: VISueel Innoveren, een zee vol mogelijkheden Met Johan Baaij en Pieke Molenaar. Een voorbeeld hoe belangrijk het is waar te nemen, te zien en te weten wat er onder water gebeurt.

Foto: Visserij Nieuws

Pieke Molenaar van Wageningen Marine Research en Johan Baaij vertelden over het onderzoek naar het gedrag van vis in het net. We weten heel weinig hoe vis zich gedraagt in het net. Met onderwateropnames krijgen we meer zicht, en kunnen we hier rekening mee houden met het ontwerpen van netten. Tijdens de workshop heeft Pieke Molenaar verschillende onderwateropnames laten zien. Helaas is het lastig goede opnames te maken van de puls en boomkor door de stofwolken die deze vstuigen veroorzaken.

Visgedrag - Tong

Hierna vertelde Johan Baaij nog iets over het Innovatiecentrum Stellendam, waar in een grote bak van 30 meter lengte op schaalmodel netten kunnen worden getest. Johan liet enkele beelden zien die met een onderwater camera zijn gemaakt.

Tot slot

De Landelijke Innovatiedag voorzag in een behoefte. Het is de laatste jaren niet meer gebeurd dat zoveel personen uit de vis-, schaal- en schelpdiersector bijeen kwamen rondom het thema innovatie. Iedereen heeft op een positieve wijze gediscussieerd over de mogelijkheden om te innoveren. Het paviljoen [CIRCL](#) heeft hier zeker ook aan bijgedragen!

De innovatiedag is zeer goed bezocht. De verdeling onder de verschillende beroepsgroepen is als volgt:

Beroepsgroep	Aantal
Vissers	55
Handel en verwerking	32
Dienstverlening (accountants, banken, consultants, ngo's)	58
Bestuurders	22
Overheid	22
Onderzoek en onderwijs	21
Totaal	210

Hieronder worden de belangrijkste punten van de dag samengevat:

- Actieve rol van sector naar maatschappij op gebied van duurzaamheid is noodzakelijk.
- Gebruik de huidige winsten om te innoveren en vernieuwen.
- Innoveren moet vanuit het vertrouwen dat het beter kan.
- Transparantie wordt noodzaak om consumenten en ngo's te informeren over vangstmethode, dierenwelzijn, herkomst en voedingswaarde.
- Het schip wordt behalve het visserij onderdeel ook een meetinstrument: voor eigen data, voor transparantie naar de consument en voor wetenschappelijk onderzoek.
- In de toekomst blijven vis en schaal- en schelpdieren belangrijk voor hoogwaardig, duurzaam en betaalbaar voedsel.
- Het is belangrijk rekening te houden met de consument die steeds meer vraagt om maatwerk en ontzorging.
- Nieuwe technologieën zullen innovatie versnellen ten behoeve van verlaging van de milieu impact en voor de verandering van het klantcontact.
- Het is belangrijk te zoeken naar partners die je dichterbij de consument brengen.
- Werk samen: onderling, met ketenpartners en met anderen partijen buiten de keten.
- Herken de cowboys uit de sector en doe er iets aan.

Colofon

De Landelijke Innovatiedag vis- en schaal- en schelpdiersector is een initiatief van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Netwerk Seafood en ABN AMRO.

Betrokken medewerkers bij de organisatie van de Landelijke Innovatiedag:

Harold Hooglander (Ministerie LNV)
Bonita Fruneaux (Ministerie LNV)
Anne Reijbroek (Ministerie LNV)
Bram Bierens (Netwerk Seafood)
Jan de Ruyter (ABN AMRO)
Martina Mbowe-Schipper (ABN AMRO)
Ed de Heer (Bureau de Heer)
Wim Zaalmink (Wageningen Economic Research)

Verslaglegging: Olga van der Valk en Wim Zaalmink. Foto's: Visserijnieuws, ABN AMRO, Ministerie LNV

Voor meer informatie over het verslag kunt u terecht bij: Wim Zaalmink (wim.zaalmink@wur.nl)

Den Haag, november 2017.